

ШВЕЦІЯ ЯК ДЕРЖАВА ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ (WELFARE STATE): ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО

Written by ДРОГІН ЄГОР РУСЛАНОВИЧ, студент юридичного факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка (м.Київ)

Wednesday, 13 May 2020 16:57

Швеція є високорозвиненою державою, законодавчий досвід якої широко досліджується науковцями з усього світу. У зв'язку із реалізацією Україною шляху європейського розвитку актуалізується необхідність підвищення життєвих стандартів населення та запозичення досвіду більш розвинених держав. У цьому контексті Швеція є вдалим прикладом, оскільки крім системи пенсійного забезпечення, в державі функціонує досконала система обов'язкового медичного страхування, добровільного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, на випадок безробіття [1, с. 15], що є корисним для запозичення Україною та потребує наукового дослідження. Слід відзначити, що поняття «соціальний захист» в скандинавських країнах трансформоване в термін «соціальний добробут». У Конституції Швеції немає текстуального закріплення поняття «соціальна держава», проте в ній зафіксована категорія «держава добробуту». Згідно з визначенням енциклопедії «Британіка», держава загального добробуту - це концепція правління, при якій держава відіграє ключову роль в захисті і заохоченні економічного і соціального добробуту своїх громадян. Вона заснована на принципах рівності можливостей, справедливого розподілу багатства і громадянської відповідальності щодо тих, хто не в змозі самотійно забезпечувати собі певні соціальні стандарти [2]. Тобто Швеція декларує себе як держава, у якій населення є матеріально забезпеченим належним чином та відсутня бідність.

Шведська модель загального добробуту, як правило, характеризується соціально-демократичним забарвленням, широким спектром гарантованих державою механізмів та заходів соціального страхування та захисту, а також тісним взаємозв'язком масштабів застосування методів соціального забезпечення з ринковою кон'юнктурою – поточною ситуацією на ринку (тобто можливостями) та рівнем доходів громадян в період їх активного перебування на ринку праці (нагальними потребами відповідно до їх попередніх внесків). В той же час система державного соціально-економічного захисту гарантує дотримання так званого рівня деком модифікації праці – методу соціальної стратифікації населення одночасно з дотриманням соціально-прийняттого рівня життя всіх членів суспільства незалежно від ситуації, що склалась на ринку в конкретний момент часу для конкретного індивіда за конкретних обставин [3, с. 183].

Наразі у Швеції частково відбувається процес дуалізації політики соціального забезпечення, що передбачає переорієнтацію з універсальної системи загального добробуту на вибірково активну політику захисту найбільш вразливих верств населення. Однак однозначність доцільності такої зміни орієнтирів є досить сумнівною, перебуває в стадії активної дискусії, не підтримується економічно активним населенням – основними платниками податків, що не підпадають під класифікацію вразливих верств населення. Науковці характеризуючи шведську систему соціального захисту виділяють такі основні її принципи як універсальність (система охоплює всі прошарки населення) та принцип соціальної солідарності (всі громадяни рівним чином і незалежно від соціального статусу беруть участь у фінансуванні системи соціального захисту, вносячи співмірний своїм прибуткам внесок). Важливим елементом у такій системі виступає держава, яка виконує функцію перерозподілу соціальних благ між різними за рівнем забезпечення категоріями населення [4, с. 183].

У 80-х роках ХХ ст. у Швеції було розроблено концепцію «активної політики у сфері ринку праці» [3, с. 7], кінцевою метою якої була повна ліквідація безробіття і забезпечення системи заходів щодо створення нових робочих місць, їх облік у загальнонаціональному масштабі, перекваліфікація кадрів. Із загальної суми ресурсів, що

ШВЕЦІЯ ЯК ДЕРЖАВА ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ (WELFARE STATE): ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО

Written by ДРОГІН ЄГОР РУСЛАНОВИЧ, студент юридичного факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка (м.Київ)
Wednesday, 13 May 2020 16:57

спрямовуються на підвищення зайнятості населення, три чверті витрачається на активну політику на ринку праці і лише одна чверть — на виплату допомоги безробітним.

За даними статистичного агентства Європейського Союзу (Eurostat) станом на березень 2020 року рівень безробіття у Швеції становить 6,7 %, що є одним із найнижчих показників у світі [5]. Безробіття – це таке соціально-економічне явище, коли частина економічно активного населення не може знайти застосування своїй робочій силі й стає «зайвою». На сьогодні, за даними ООН, близько 800 млн. осіб, тобто кожен третій працездатний у світі не має роботи взагалі або має сезонний чи випадковий зарібок [6, с. 120].

Причиною такого розповсюдженого явища, як безробіття, є неефективність використання робочої сили в минулому і відсутність економічних умов, які б дали змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за пристойну плату. Саме тому це явище є як економічною, так і соціальною проблемою. Особливої уваги потребують питання щодо дотримання принципів гідної праці, гарантування соціального захисту, дотримання загальних прав людини в соціально-трудої сфері, упорядкування міжнародних міграційних потоків. З одного боку, безробіття вважається важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – великою суспільною проблемою.

Аналізуючи наукову літературу, головними напрямками вирішення проблеми безробіття у Швеції є професійне навчання та перекваліфікація безробітних, а грошова допомога надається лише тоді, коли держава не може запропонувати підходящу роботу.

Професійне навчання безробітних здійснюється в рамках таких моделей, як: 1.

Активізація молодих безробітних (звичайне навчання, спеціальні курси навчання в професійних коледжах і центрах навчання для ринку праці, навчання у виробничих школах і народних школах старшого ступеню). 2. Курси навчання для ринку праці. 3.

Програми навчання дорослих – сполучення виробничого і невиробничого навчання по типу початкового професійного навчання з присвоєнням професійної кваліфікації. 4.

Навчання на робочому місці, що може здійснюватися як на державних, так і на приватних підприємствах, при цьому зарплата й умови праці встановлюються на основі контракту і відповідно до норм, прийнятих в даному секторі [7, с. 166].

Система страхування на випадок безробіття є відокремленою від загальної системи соціального захисту Швеції, і характеризується тим, що є добровільною та здійснюється профспілками [8]. Під безробітними в Швеції розуміють людей у віці від 18 до 74 років, які на даний момент не мають ніякої роботи; готові приступити до роботи протягом 14 днів; останні 4 тижні займалися активним пошуком зарібку або чекали початку обіцяної роботи протягом 3 місяців [9, с. 114].

Система страхування на випадок безробіття складається з базового і добровільного компонентів, які розраховуються на підставі сплачених податків. Останній сплачується тільки членами Фонду страхування на випадок безробіття. Існують певні умови набуття зазначеного членства, такі як термін і характер виконуваної роботи, наявність реєстрації у Державній службі зайнятості (Arbetsförmedlingen). При цьому потрібно бути членом страхової каси (Фонду профспілкових страхових кас), не менше 12 місяців, куди треба платити щомісячні внески [10].

Варто зазначити, що система страхування охоплює 90% працюючого за наймом населення і передбачає у випадку втрати роботи компенсацію до 80% від зарібної плати на необмежений термін за умови активного пошуку роботи, але як вже

Written by ДРОГІН ЄГОР РУСЛАНОВИЧ, студент юридичного факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка (м.Київ)

Wednesday, 13 May 2020 16:57

зазначалося раніше грошова допомога надається тільки в екстрених випадках. У середньому допомога Фонду профспілкових страхових кас по безробіттю складає 9 тис. крон (при максимумі в 12 тис.) на місяць. Фонди страхових кас по безробіттю, якими користуються 68% втративших роботу, формуються з відрахувань роботодавців (72%), перерахувань з державного бюджету (25%) і внесків осіб найманої праці – членів каси (3%) [11].

Можна зробити висновок, що пріоритети сучасної соціальної політики у Швеції диктуються викликами нового часу, такими, як глобалізація і необхідність подолання наслідків світової фінансової кризи, і в цілому носять загальний характер – забезпечення максимально повної зайнятості населення, зниження рівня бідності і безробіття. Для шведської моделі соціального захисту характерна активна державна політика в сфері зайнятості, яка направлена на підвищення конкурентоспроможності робочої сили, передусім через професійну підготовку працівників та підвищення кваліфікації, створення нових робочих місць, як у державному секторі, так і шляхом субсидування приватних компаній. На зазначені цілі Швеція витрачає більше коштів, ніж будь-яка держава у світі.

Список використаних джерел: 1. Малюга Л.Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.

2. Welfare state / Encyclopedia Britannica URL: <http://www.britannica.com/EBchecked/topics/639266/welfare-state>.

3. Приятельчук О.А. Формування інклюзивності ринку праці скандинавського регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 5 (1). С. 182—189.

4. Дегтяр О.А. Державне регулювання соціальних процесів в Швеції. *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. С. 51-55.

5. Diamond P., Lodge G. European Welfare States after the crisis: Changing public attitudes. *Policy Network Papers*. January, 2013. P. 7—8.

6. Official site of the EU Statistical Service (2020), «Unemployment Statistics». URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics.

7. Кулішов В.В. Мікроекономіка: Основи теорії і практики. Навчальний посібник. 2 –ге вид., стереотипне. Львів: «Магнолія плюс» 2006. 337 с.

8. Попов С.В. Зайнятість та ринок праці в умовах ринкової економіки: монографія; Крим. юрид. ін-т Одес. держ. ун-ту внутр. справ. Сімф., 2008. С. 166—169.

9. Швеція і її система соціального захисту. *Юридично-соціальний портал*. 2008. URL: <http://www.pilga.in.ua/node/22>.

10. Мельник С.В. Шведський досвід формування та реалізації політики соціального забезпечення та страхування. *Український соціум*. 2008. № 4. С. 114—126.

11. Esping-Andersen G. *Three World of Welfare Capitalism*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 34 p. URL: <http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic1134169.files/ReadingsonSocial>

ШВЕЦІЯ ЯК ДЕРЖАВА ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ (WELFARE STATE): ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО

Written by ДРОГІН ЄГОР РУСЛАНОВИЧ, студент юридичного факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка (м.Київ)

Wednesday, 13 May 2020 16:57

Democracy/EspingAnderson- The Three Worlds of Welfare Capitalism.pdf {jcomments on}
